

Abortusdebat in een Belgisch testlab

Prenatale diagnostiek

In Antwerpen kun je snel de nieuwste down-syndroomtest krijgen. CU-Kamerlid Dik neemt er poolshoogte

Door onze redacteur
Wim Köhler

ANTWERPEN. Een kind met downsyndroom kost de samenleving 1 tot 2 miljoen euro. Dat zei kinderarts-geneticus Patrick Willems vorig jaar. Hij is directeur van het Belgische testbedrijf Gendia, waar maandelijks het bloed van honderden zwangere Nederlandse vrouwen arriveert. De vrouwen laten er een in Nederland moeilijk verkrijgbare test (de NIPT) doen op een kind met downsyndroom. De uitslag kan tot abortus leiden.

Christenunie-kamerlid Carla Dik-Faber, verklaard tegenstander van abortus en tegen ruime toepassing van de NIPT, was afgelopen vrijdag op

werkbezoek bij Willems. Ze was boos op Willems en had ook Kamervragen gesteld over die 1 à 2 miljoen zorgkosten. Willems had haar uitgenodigd. In het gesprek noemt Willems een abortus consequent een „zwangerschaps-onderbreking”. Dik vraagt na een uurtje of hij dat woord wil vermijden: „Het klinkt of de zwangerschap even wordt stopgezet om hem daarna weer te hervatten. Dat is het niet.” Willems schrikt. „Onderbreking is normaal Vlaams”, zegt hij. Hij past zich aan.

De standpunten veranderen niet. Willems ziet de voordelen van de NIPT. En Dik vreest meer abortus als de NIPT populair wordt.

Gendia huist in een medisch laboratorium van meerdere verdiepingen, vlak naast de snelweg rond Antwerpen. Maar het labwerk voor de NIPT doet Gendia niet zelf. Willems' bedrijf haalt bloedmonsters op bij een honderdtal Nederlandse verloskundepraktijken, bij een tiental ziekenhuizen en bij een paar grote bloedprik-labs. Enkele tientallen Nederlandse

vrouwen komen maandelijks naar Antwerpen, voor een gesprek en bloedafname. De bloedmonsters stuurt Gendia naar het Amerikaanse NIPT-testbedrijf Ariosa.

Die NIPT, zoveel staat vast, is een veel betrouwbaarder test dan de in Nederland (vanaf dit jaar) aan iedere zwangere aangeboden combinatie-

Testarts: 'In mijn gezin zou kind met syndroom van Down welkom zijn'

test. Bij de combinatie-test blijft één op de vijf foetussen met down onopgemerkt. En van de 30 alarmerende uitslagen is het 29 keer vals alarm. Welke, dat blijkt pas na een vruchtwaterpunctie. En bij die ingreep gaat 1 procent van de zwangerschappen door een miskraam verloren.

In Nederland laat 27 procent van de

zwangeren zich testen. Pas als de combinatie-test een hoog risico op een downkind aanwijst kunnen (sinds 1 april 2014) zwangeren in Nederland een NIPT krijgen. In veel ons omringende landen is de NIPT al de standaardtest voor prenatale screening.

Willems: „De angst voor die onnodige miskramen is de reden dat de NIPT is ontwikkeld.” Gendia heeft, ook na de beperkte invoering van NIPT in Nederland, nog altijd klandizie van Nederlandse zwangeren. Die weten hoe slecht de combinatie-test is.

Willems zou graag zo snel mogelijk andere prenatale tests ingevoerd zien, die bij elkaar net zo vaak voorkomen en die testen op ernstiger genetische ziekten die al in de kindertijd dodelijk zijn. Niet alleen op downsyndroom dat per slot van rekening verenigbaar met het leven. Willems zegt: „In mijn gezin zou een kind met Downsyndroom welkom zijn.”

„Mag ik een persoonlijke vraag stellen?”, vraagt Carla Dik-Faber. „Is het ethisch verdedigbaar dat de Neder-

landse overheid screening aanbiedt op een ziekte waarvan u zegt: 'ik zou een kindje met downsyndroom in mijn gezin accepteren'.”

Willems, scherp: „Niemand hoeft zich te laten screenen. Een verplichte screening komt er nooit.”

Dik: „Mijn angst is dat de NIPT routinematig ingezet zal worden en wordt vergoed. Dat voorkom je door de NIPT alleen toe te staan voor vrouwen met een verhoogd risico na de combinatie-test, in combinatie met een eigen bijdrage. En goede informatie over de ernst van het downsyndroom.”

Willems zegt toe dat Gendia de karige informatie over downsyndroom zal uitbreiden. Dan vraagt Dik of Willems spijt heeft van zijn uitspraak over de kosten van een downkind.

Nee. Willems: „Wat ik zei is misschien niet maatschappelijk relevant, maar het is een financieel correcte uitspraak. In de discussie over NIPT heeft de minister gezegd dat die test duur is. Daar reageerde ik op. Nee, die test is niet duur, wilde ik zeggen.”

Baby'tje met downsyndroom. Met de nieuwe NIPT-test kunnen zwangere vrouwen met grote zekerheid vast laten stellen of hun kind downsyndroom heeft. In Nederland is de test maar beperkt beschikbaar.

FOTO THINKSTOCK

Basken stammen niet uit de IJstijd, maar van eerste boeren

Prehistorie

Uit nieuw DNA-onderzoek blijkt dat de Basken afstammen van de eerste Spaanse boeren.

Door onze redactie wetenschap

AMSTERDAM. De Basken in Zuidwest-Frankrijk en Noordwest-Spanje stammen niet af van de oudste Europese bewoners. Dat waren jager-verzamelaars die in de laatste IJstijd Europa binnentrokken. De Basken zijn daarentegen nazaten van de eerste Spaanse boeren die vele duizenden jaren later vanuit het Midden-Oosten Europa 'koloniseerden' - overigens wel met enige 'bijmenging' van de ja-

gers-verzamelaars die er al waren.

Dit blijkt uit vergelijking van het genoom van moderne Basken en andere Europeanen met prehistorisch DNA uit heel Europa, in het bijzonder dat van acht mensen die tussen 5500 en 3500 jaar geleden in Atapuerca, bij Burgos, leefden, even ten zuiden van het huidige Baskenland. Een groot team antropologen en biologen meldt dit deze week in *The Proceedings of the National Academy of Science (Early Edition online)*.

Omdat de Basken een taal spreken die tot geen enkele bekende taalgroep lijkt te horen, wordt vaak gezegd dat zij de laatste afstammelingen zijn van de jagers-verzamelaars, de Cro-Magnon-mensen die Europa voor de komst van de landbouw bevolkten. Dit idee werd in de negentiende eeuw po-

pulair toen de taalkundige Lucien Bonaport (neef van Napoleon) opmerkte dat Baskische woorden voor gereedschap (bijl, schaar, tang, mes, schoffel) allemaal lijken op het Baskische woord voor steen. Dat suggereert een oorsprong ver in de steentijd.

Een paar jaar geleden was de conclusie uit modern DNA-onderzoek dat de Basken genetisch niet erg verschillen van andere Zuid-Europeanen. Uit de nieuwe vergelijking blijkt dat geen ander Europees volk zulke grote overeenstemming heeft met het prehistorische DNA uit Atapuerca als de huidige Basken. Andere Spanjaarden hebben meer DNA van Afrikaanse (Moorse?) en Aziatisch/Kaukasische (Indo-Europese?) oorsprong. Conclusie: de Basken stammen af van de eerste Spaanse boeren.

BIJWERKINGEN

Middel tegen roken maakt niet depressief

AMSTERDAM. De ernstige bijwerkingen die eerder werden gemeld van het stoppen-met-rokenmiddel varenicline blijken samen te hangen met de geschiedenis van roken en niet met het medicijn. Dat schreef een internationaal team van onderzoekers gisteren in *The Lancet Respiratory Medicine*. De onderzoekers baseren zich op de gegevens van 150.000 Britse rokers die wilden stoppen met roken en daarvoor van hun huisarts nicotinekauwgum- of pleisters of de medicijnen varenicline of bupropion kregen voorgeschreven. Onder de 50.000 mensen die een half jaar varenicline slikten waren niet meer hartaanvallen of depressies dan onder de mensen die nicotinevervangende middelen gebruikten. Veel artsen zien varenicline vanwege bijwerkingen alleen als 'laatste redmiddel' als andere niet werken. Onterecht, blijkt nu. (NRC)

WERKTUIGGEBRUIK

Aanval op drone was bewuste actie van chimp

AMSTERDAM. De dreun waarmee de chimp Tushi in april in het apenverblijf van Burgers Zoo een filmende drone uit de lucht sloeg, was een bewuste actie en een bijzondere vorm van gepland werktuiggebruik. Uit observaties van personeel van Burgers blijkt dat de chimps al bij het eerste verschijnen van de drone lange stokken gingen zoeken. Bij de tweede vlucht klommen twee chimps in een boom om zo dicht mogelijk bij de drone te komen. De neergestorte drone onderzochten zij daarna met kortere stokjes. Dit schrijft de Nederlandse primatoloog Jan van Hooff in het tijdschrift *Primates* (3 september). Van Hooff richtte de grote, 'natuurlijke' Arnhemse chimpansee kolonie begin jaren zeventig op. Eerder deed hij in de kolonie ook belangrijk onderzoek naar gereedschapgebruik door chimpansees. (NRC)